

Báró Kemény Zsigmond.

 A Kemény név Magyarország és Erdély legfényesebb nevei közé tartozott már ezelőtt kétszáz évvel, a vitéz, de sorsüldözte Kemény János fejedelem által, ki mint státus férfi és történetíró egyiránt méltó helyet foglal el a hazai historiában.

Ezen idő óta a Kemények folytonosan részt vettek a hazai közügyekben, s e publicistai szellemök a tizenkilencedik században is fényesen tükrödzik győrmönostori báró Kemény Zsigmondban, tehát a mi Keményünkben.

Kemény Zsigmond nemzeti irodalmunk egyik legjelesebb férfia, kinél nem tudjuk elhatározni, valjon költői vagy publicistai szelleme nagyobb-e, kinek munkássága közel husz év óta soha nem szünő erélylyel működik, ki tekintély a politikai téren, kitűnő férfiú a regényköltészetben, és erős oszlop a magyar journalistika hullámos viszonyaiban, köztisztelet és szeretet tárgya a magánéletben.

Báró Kemény Zsigmond egyike azon férfiaknak, kik, miként a csendes, de mély folyam, zajtalanul haladnak nyomatos pályájokon előre, de a mely utat ők járnak, az vezet a halhatatlanságra, és ez uton mindig előre haladnak, s minden évvel több-több tért foglalnak el a nemzet intelligenciájában, míg végre felemelkedik a maradandó szellemszobor, melyet semmi idő le nem ronthat, s mely gránitnál keményebb szavakban hirdetendi a késő utókornak is Keményünk nevét.

Kemény Zsigmond mint regényíró klasszikus.

Az ő munkái csaknem mind a lélektan alapján írvák, minden költői művének tárgyát az emberi érzelmek világából meríti, s nagy lélektani ismeretei által a szenvedélyek minden árnyalatában tökéletesen jártas levén, ezek hullámozó tengerén biztos hajósként vezeti az olvasót, s a ki az ugynevezett életfilozóphiát magáévá akarja tenni, a ki keblét erős védpajzzsal kívánja felfegyverezni az élet fájdalmas csalódásai ellen, a ki ön- és emberismeretre kíván szert tenni: az olvassa báró Kemény Zsigmond regényeit figyelem- és türelemmel, s fogja ismerni a szenvedélyeket, az életet, az embereket, és kiismerheti önmagát.

E sorokkal, úgy hiszem eléggé megismertetem Keményünk regényeinek főirányát, az erkölcsi magasztosság eszméjének terjesztését jelesen kivitt költői tárgyak által, melyeket tudomány és költészet oly tetőpontjára emelték a tökélynek, mikénkt hasonlóan csak klasszikus műveit. Mert Horácius szerint a tökély fokát a kellemes és hasznos egyesülése képezi; már pedig Kemény Zsigmond munkáiban egyesül e kettő, s azért állítom, hogy klasszikus író.

Regényei közül nekem legjobban tetszék a Férj és nő, azután az »Özveggy és leányja«, s híres történeti regénye, »Gyulai Pál«. Novellái közül a Szerelem és hiúság — csekély véleményem szerint — mind költői, mind pszichológiai tekintetben a legelső helyet foglalja el. Valamint Eötvöst, úgy Keményt is olvasni — hogy úgy mondjam — tanulmányos élvezet. Kemény lélektani műveinél egyszerre nem bírok tovább menni egy fejezetnél, de azt átolvasom sokszor és a legutóbbi olvasásnál a legszebb! . . . Futva olvasni műveit halálos véték, mert lehetetlen, hogy azt a sok, nagy, mély szépséget az egyszerű cselekvények mellett át lehetne érteni futva olvasásnál, ellenben gondosan, figyelve olvasni valóságos lelki gyönyörűség. Különösen fiatal, komolyabb igyekezetű íróknak igen ajánlatos, hogy tanulmányul Kemény Zsigmondot válasszák, mert annak minden regénye studium.

Mint publicista egyike a legkitünőbbeknek hazánkban. Kemény nem annyira önálló munkákban, mint hirlapczikkekben fejté ki roppant politikai tehetségét, s e miatt már sok tekintélyes politikai lapok élén állott; így az Erdélyi Hiradót, Pesti Hirlapot több időben és évekig, majd a Pesti Naplót szerkeszté és szerkeszti most már másodízben, s jelenleg e lap körül fejté ki legfőbb munkásságát.

Publicistai dolgozatai közt leghíresebb volt a Korteszédések czimü, s később a Forradalom utáni munkái. Alapos statistikai, nemzetviszonyi, történelmi, szóval politikai ismereteit erőteljes és kellemes, világos és meggyőző iránylyal adja elő, s méltán állíthatom, hogy politikai czikkei (még dr. Falkot sem mellőzve) legelsőek a jelen journalistikában.

Adja Isten, hogy báró Kemény Zsigmond elébb utóbb teljesüljön nek lássa reményeit, és az ige testté váljék, mely szerint a magyar journalistika komoly irányu közlönyei megállhassanak a terhes bélyegadó daczára is, és a magyar el nem hagyván önmagát, meg ne fossza magát azon kiszámíthatlan előnyöktől, a melyeket független politikai lapok által érhet el csupán. És én hiszem is, hogy míg Kemény Zsigmondunk van, addig el nem vész a Pesti Napló, el nem vész a komoly irányu journalistika nagy Magyarországon!

